

Ministerstvo financí ČR

Odbor 18 - nepřímých daní

V Praze dne 19. května 1998

Č.j.: 181-7869/1998

Vyřizuje: Ing. Benda, l. 2559

Pokyn č. D - 178

Uplatňování daně z přidané hodnoty u finančních činností

Při uplatňování daně z přidané hodnoty u finančních činností se postupuje podle zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, v platném znění pro rok 1998 (dále jen zákon). Tento pokyn upravuje specifika uplatňování daně z přidané hodnoty u finančních činností, přičemž vychází ze znění zákona účinného od 1. ledna 1998.

1. Obecné zásady

Zákon rozděluje finanční činnosti na dvě skupiny. V první skupině jsou uvedeny finanční činnosti, jejichž uskutečňování je zdanitelným plněním osvobozeným od daně vždy (§ 28 odst. 1 zákona) bez ohledu na to, kdo je poskytuje. Ve druhé skupině (§ 28 odst. 2 zákona) jsou uvedeny finanční činnosti, jejichž uskutečňování je v závislosti na tom, kdo je poskytuje buď činností osvobozenou od daně nebo činností, která není zdanitelným plněním.

a) Vymezení finančních činností

U finančních činností, které jsou zdanitelným plněním osvobozeným od daně, se daň na výstupu neuplatňuje. Finanční činností, které nejsou zdanitelným plněním, dani nepodléhají. Zdanitelná plnění osvobozená od daně podle § 25 zákona se musí uvádět do řádku č. 31 daňového přiznání a uvádějí se tedy do jmenovatele koeficientu, kterým se podle § 20 zákona zkracuje nárok na odpočet daně. Jediná výjimka pro finanční činnosti se od roku 1998 týká převodu cenných papírů. Podle § 20 odst. 2 se příjmy nebo výnosy z převodu cenných papírů podle § 28 odst. 2 písm. b), a to i v případě, že jsou prováděny jako zdanitelné plnění osvobozené od daně, do jmenovatele

tohoto koeficientu neuvádějí. Finanční činnosti, které nejsou považovány za zdanitelné plnění, se do daňového přiznání vůbec neuvádějí a na zkrácení nároku na odpočet daně nemají vliv.

b) Vymezení finančních institucí

Finanční činnosti uvedené v § 28 odst. 2 zákona jsou zdanitelným plněním osvobozeným od daně v případě, že jsou uskutečňovány finanční institucí. Finanční institucí jsou vždy subjekty vymezené v § 28 odst. 4 zákona. Finanční institucí je pro příslušný kalendářní rok i daňový subjekt neuvedený v odstavci 4, jehož výnosy nebo příjmy z finančních činností uvedených jak v odstavci 1, tak i v odstavci 2 v kalendářním roce překročí 20 % z celkových příjmů nebo výnosů tohoto daňového subjektu snížených o příjmy nebo výnosy z prodeje odpisovaného hmotného i nehmotného majetku. Do příjmů nebo výnosů za finanční činnosti se započítávají i příjmy nebo výnosy z převodu cenných papírů jako finanční činnosti podle § 28 odst. 2 písm. b).

Při stanovení příjmů a výnosů za finanční činnosti, jak pro účely zahrnování do jmenovatele koeficientu pro účely krácení nároku na odpočet daně podle § 20 zákona, tak i pro účely vymezení finanční instituce podle § 28 odst. 5, je výnosem u plátců s podvojným účetnictvím, popřípadě příjmem u plátců s jednoduchým účetnictvím z těchto plnění výnos (příjem) podle platné metodiky účetnictví (nikoliv hospodářský výsledek).

Vypořádání nároku na odpočet z titulu uskutečňování finančních činností uvedených v § 28 odst. 2 zákona je plátce, který je finanční institucí podle § 28 odst. 5 zákona, povinen provést (tj. zahrnout příjmy nebo výnosy z těchto činností do zdanitelných plnění osvobozených od daně v ř. 31 daňového přiznání) při vypořádání nároku na odpočet za celý kalendářní rok podle § 20 odst. 6 zákona v posledním daňovém přiznání za tento rok. Zařazení plátce mezi finanční instituce dle ustanovení § 28 odst. 5 zákona platí jen pro kalendářní rok, v němž tento překročí uvedený limit. Příjmy nebo výnosy z převodu cenných papírů podle § 28 odst. 2 písm. b) se neuvádějí do ročního koeficientu až pro roční koeficient za rok 1998. Do ročního koeficientu za rok 1997 se příjmy nebo výnosy z investování do cenných papírů podle § 28 odst. 2 písm. b) platného pro rok 1997 uváděly.

c) Vymezení cenných papírů

Podle § 2 odst. 2 písm. a) nejsou od 1. ledna 1998 cenné papíry považovány za zboží, s výjimkou materializovaných cenných papírů v okamžiku jejich dodání výrobcem emitentovi nebo při jejich dovozu. V tomto případě se na cenné papíry v listinné podobě hledí jako na zboží, tj. polygrafický výrobek a jsou tedy zdaňovány standardním způsobem jako zboží. Operace s cennými papíry uvedené v § 28 zákona jsou považovány za finanční činnosti.

d) Směnky

Cenným papírem jsou také směnky. Při uplatňování daně u směnek je třeba vycházet z účelu použití směnky:

- a) směnka může být použita jako převoditelný cenný papír,
- b) jako platebně-úvěrový prostředek.

Uplatnění daně u jednotlivých finančních činností, u nichž se používají směnky, je vysvětleno v dalším textu.

2. Finanční činnosti osvobozené od daně vždy

Finanční činnosti uvedené v § 28 odst. 1 jsou zdanitelným plněním osvobozeným od daně vždy bez ohledu na to, kdo je poskytuje.

a) **Zprostředkování obchodu s cennými papíry nebo devizovými prostředky** je zdanitelným plněním osvobozeným od daně vždy, bez ohledu na to, na základě jakého typu smlouvy a kým je uskutečňováno. Za zprostředkování obchodu s cennými papíry se považuje zejména zprostředkování na základě smluv o obstarání a zprostředkování koupě nebo prodeje cenných papírů podle § 28 a následujících zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů. Příjmem či výnosem z této finanční činnosti je odměna (provize) zprostředkovatele.

b) **Obhospodařováním cenných papírů klienta na jeho účet** se rozumí portfolio management, obhospodařování majetku investičního nebo podílového fondu investiční společností apod. Správa cenných papírů podle § 36 zákona o cenných

papírech je včetně vedení registru akcionářů chápána jako finanční činnost podle tohoto ustanovení. Samostatná úschova cenných papírů podle § 34 zákona o cenných papírech, není považována za finanční činnost a při jejím uplatňování je třeba uplatnit příslušnou sazbu daně. Pokud je prováděno uložení cenných papírů podle § 37 zákona o cenných papírech jedná se o finanční činnosti osvobozenou od daně. Příjmem či výnosem u těchto finančních činností je vždy sjednaná odměna (provize).

c) **Směnárenskou činností** se rozumí nákup a prodej devizových valut. Příjmem či výnosem ze směnárenské činnosti je vždy provize subjektu, který tuto činnost provádí a výnos či příjem z rozdílu kurzů.

d) **Operace týkající se peněz** představují např. výměnu poškozených bankovek, výměnu mincí za bankovky a naopak, nákup a prodej valut. Jedná se o operace prováděné bankovními subjekty podle příslušných předpisů. Výnosem je odměna resp. provize za tyto činnosti.

e) **Dodáním zlata** České národní bance se rozumí dodání zlatých mincí a světově obchodovatelných slitků zlata, jehož ryzost je zaručena k tomuto účelu světově uznávanou právníckou osobou, otiskem její značky nebo připojeným osvědčením. Příjmem či výnosem z tohoto zdanitelného plnění je sjednaná cena za dodávku zlata.

3. Finanční činnosti osvobozené od daně, jsou-li uskutečňovány finanční institucí

Finanční činnosti uvedené v § 28 odst. 2 jsou považovány za zdanitelná plnění osvobozená od daně, pokud je poskytuje finanční instituce. Pokud jsou poskytovány jinými subjekty, než finančními institucemi, jsou považovány za plnění, která nejsou zdanitelná. V dalším textu je uveden zejména postup uplatnění daně u těchto činností, pokud je provádějí finanční instituce.

a) **Poskytováním úvěrů** se rozumí poskytování úvěrů a půjček bankami i poskytování úvěrů a peněžních půjček nebankovními subjekty. Za osvobozené plnění v rámci této finanční činnosti se také považuje přijetí, komplexní posouzení a vyhodnocení žádosti o poskytnutí úvěru, i když je účtováno samostatně a k uzavření úvěru nedojde, pokud se posouzení týká výslovně úvěru a pro jiné účely je nevyužitelné. Příjmem či výnosem za tyto finanční činnosti je sjednaný poplatek a úrok.

Jsou-li úvěry jištěny zástavami, poskytnutí zástavy není zdanitelným plněním ve smyslu § 2 zákona. Zdanitelným plněním, u kterého je třeba uplatnit DPH dle zákona, je realizace zástavy, tj. prodej zastaveného majetku (netýká se prodeje pozemků, který není zdanitelným plněním). Finanční činností není od 1. ledna 1998, jak vyplývá z § 7 odst. 5 písm. j) zákona ani tzv. zajišťovací převod vlastnického práva k movité věci, který je uskutečněn při poskytnutí úvěru bankou a k němuž dojde mezi subjektem, kterému banka poskytla úvěr a touto bankou; stejně se posuzuje i bezúplatný zpětný převod vlastnického práva k téže movité věci mezi bankou a subjektem, kterému byl poskytnut úvěr, po splacení úvěru. V návaznosti na toto ustanovení není podle § 7 odst. 5 písm. k) zdanitelným plněním ani vypůjčka movité věci podle § 659 občanského zákoníku, poskytne-li ji banka vypůjčitel v souvislosti se zajišťovacím převodem vlastnického práva, aby vypůjčitel tuto věc mohl po dohodnutou dobu splácení úvěru bezplatně užívat. Pojmem „banka“ pro účely uplatnění DPH se přitom rozumí banka, tak jak je definována v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění, tedy i zahraniční banka, která má v České republice povoleno vykonávat činnost prostřednictvím své pobočky. Zajišťovací převody vlastnického práva prováděné nebankovními subjekty jsou zdanitelným plněním.

Přijaté úroky z běžných nebo termínovaných účtů či vkladů nejsou zdanitelným plněním.

b) **Převodem cenných papírů** se rozumějí všechny převody cenných papírů bez ohledu na to jakým způsobem byly pořízeny, s výjimkou převodu prováděného podle zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech obchodníkem s cennými papíry. Finanční činností podle tohoto písmene jsou tedy pro daňové subjekty, které nejsou obchodníky s cennými papíry, i prodeje cenných papírů, kdy jsou prodávány cenné

papíry těmito subjekty prostřednictvím obchodníka s cennými papíry. Převody prováděné obchodníky s cennými papíry jsou finanční činností podle § 28 odst. 2 písm. h) bod 3 zákona, tj. obchodováním s cennými papíry. Poradenské služby poskytované obchodníky s cennými papíry při převodu cenných papírů se považují za zdanitelné plnění osvobozené od daně v rámci této finanční činnosti. Pojem "převod cenných papírů" nahradil od 1. ledna 1998 pojem "investování do cenných papírů na vlastní účet", kterým se rozuměl pouze prodej cenných papírů nakoupených jako investice osobou, která neprovádí obchodování s cennými papíry.

Při stanovení příjmů či výdajů za převod cenných papírů se liší metodika účtování pro bankovní a ostatní subjekty. U nebankovních subjektů je příjmem či výnosem z tohoto zdanitelného plnění tržba za realizovaný prodej cenného papíru, v případě bezúplatného převodu je to cena zjištěná podle zákona o oceňování majetku. U bank je v případě prodeje cenných papírů charakteru majetkových účastí výnosem z tohoto plnění tržba za realizovaný prodej těchto cenných papírů, u ostatních cenných papírů je výnosem částka připsaná na běžný účet banky, popřípadě na účet platebního styku bankou v České národní bance. V případě bezúplatného převodu je to také cena zjištěná podle zákona o oceňování majetku.

Přijaté dividendy a úroky z cenných papírů nejsou zdanitelným plněním a dani z přidané hodnoty nepodléhají. Jde o příjem podléhající dani z příjmů (podíl na zisku společnosti).

V případě předložení cenných papírů např. obligací, státních pokladničních poukázek apod. emitentovi k proplacení ve lhůtě splatnosti se ze strany subjektu, který předkládá cenné papíry nejedná o finanční činnost podle § 28 zákona o DPH a ani o zdanitelné plnění. V případě převodu těchto cenných papírů před lhůtou splatnosti, se jedná o převod cenných papírů, tedy o finanční činnost podle § 28 odst. 2 písm. b) zákona.

Za převod cenných papírů, pokud jsou prováděny jinými subjekty než obchodníky s cennými papíry, se považují i tzv. REPO operace, kterými se rozumí zajištění poskytnutých úvěrů podle § 497 a následujících obchodního zákoníku zajišťovacím převodem cenných papírů podle § 553 občanského zákoníku. Pokud tyto převody cenných papírů provádí obchodník s cennými papíry, jedná se o finanční

činnost podle § 28 odst. 2 písm. h) bod 3 zákona, tedy o obchodování s cennými papíry.

Převod cenných papírů z tuzemska do zahraničí je při splnění podmínek stanovených v § 46 považován za službu osvobozenou od povinnosti uplatnit daň na výstupu. Převod cenných papírů ze zahraničí do tuzemska nelze považovat za dovoz zboží, ale za službu poskytnutou ze zahraničí, která není zdanitelným plněním. Zdanitelným plněním není ani převod cenných papírů, který se uskutečnil v zahraničí, protože předmětem daně jsou pouze zdanitelná plnění, která se uskutečnila v tuzemsku.

c) **Platební styk a zúčtování** obvykle provádějí bankovní subjekty. V rámci platebního styku a zúčtování provádějí tyto subjekty např. vkladové služby, vedou běžné, spořicí, postřívové, evidenční účty v české i cizí měně. V rámci této činnosti jsou také osvobozeny úhrady za provozování platebních karet. Výnosem z této finanční činnosti je odměna za provedenou službu.

d) **Vydáváním platebních prostředků** je např. vydání, správa, blokáce a zrušení platebních karet, vydání šekové knížky, vystavení, vrácení a odvolání šeku. Za vydávání platebních prostředků nelze považovat vydávání různých klubových, rabatních a dalších karet, které opravňují zákazníka k nákupu se slevou a neslouží jako platební prostředek. Příjmem či výnosem z této finanční činnosti je poplatek účtovaný klientovi za vydání tohoto platebního prostředku, nebo za další operace s ním.

e) **Poskytování bankovních záruk** je finanční činností v návaznosti na § 313 obchodního zákoníku. Přijetí, komplexní posouzení a vyhodnocení žádosti o poskytnutí záruky je považováno za finanční činnost poskytnutou v souvislosti s poskytováním bankovní záruky, a to i v případě, že záruka poskytnuta nebude. Toto platí za předpokladu, že stanovisko banky se týká výslovně bankovní záruky a je pro klienta pro jiné účely nevyužitelné. Za finanční činnost podle § 28 zákona nelze považovat případné poskytování záruk nebankovním subjektem. Příjmem či výnosem

při poskytování bankovní záruky je sjednaný úrok a poplatek za uskutečněné platby ze záruk.

f) **Otvírání akreditivu** je finanční činností v návaznosti na § 682 obchodního zákoníku. Tuto finanční činnost mohou provádět pouze bankovní subjekty, a proto je vždy zdanitelným plněním osvobozeným od daně. Výnosem z této finanční činnosti je poplatek účtovaný klientovi.

g) **Obstarávání inkasa** je finanční činností v návaznosti na § 692 Obchodního zákoníku. V rámci této finanční činnosti, kterou provádějí banky je prováděno např. obstarání inkasa korunových i cizoměnových směnek. Za finanční činnost podle tohoto ustanovení se považuje i obstarání inkasa směnky s negativním výsledkem i zajištění protestu pro neplacení. Příjmem či výnosem z tohoto plnění je poplatek inkasovaný za tuto službu.

h) **Obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta:**

1) **Obchodováním na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami** se rozumí obchod s devizovými hodnotami ve smyslu devizového zákona. Výnosem z této činnosti se rozumějí výnosy z devizových operací podle metodiky účetnictví pro banky. Pokud jsou tyto operace prováděny daňovými subjekty za účelem zajištění měnového rizika v rámci dodavatelských a odběratelských vztahů nejsou považovány za finanční činnost podle § 28 zákona a tedy ani za zdanitelné plnění.

2) V případě **obchodování v oblasti termínovaných obchodů a opcí včetně kursových a úrokových obchodů** se uplatní obdobný přístup. Pokud je prováděno soustavně ze spekulativních důvodů jedná se o finanční činnost podle § 28 odst. 2. Výnosem z této činnosti jsou potom výnosy z ostatních bankovních operací podle metodiky účetnictví pro banky. Pokud jsou tyto operace prováděny daňovými subjekty za účelem zajištění měnového rizika v rámci dodavatelských a odběratelských vztahů

také nejsou považovány za finanční činnost podle § 28 a tedy ani za zdanitelné plnění. Zdanitelným plněním nejsou ani kurzové zisky z běžných účetních operací.

3) **Obchodováním s převoditelnými cennými papíry** se podle § 8 odst. 1 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů rozumí podnikání, jehož předmětem je koupě nebo prodej cenného papíru, obstarání koupě nebo prodeje cenného papíru, půjčka cenného papíru nebo její přijetí a nebo obstarání půjčky cenného papíru nebo její přijetí. Tuto činnost mohou provádět pouze obchodníci s cennými papíry, kteří jsou uvedeni v § 28 odst. 4 jako finanční instituce ze zákona, a proto jsou tyto finanční činnosti považovány vždy za zdanitelná plnění osvobozená od daně. Poradenské služby poskytované obchodníky s cennými papíry při převodu cenných papírů se považují za zdanitelné plnění osvobozené od daně v rámci této finanční činnosti. Pro obchodování s cennými papíry platí pravidla stanovená zákonem o cenných papírech. Z hlediska uplatňování DPH se vždy vychází z věcné podstaty provedených operací, a to i v případě porušení zákona o cenných papírech, např. je-li obchodování prováděno subjektem, který není obchodníkem s cennými papíry. Při obchodování s cennými papíry na vlastní účet je příjmem či výnosem u nebankovních subjektů tržba za realizovaný prodej cenného papíru. V případě půjčování cenných papírů je příjmem či výnosem sjednaný poplatek za půjčení cenných papírů. U bank je v případě prodeje cenných papírů charakteru majetkových účastí výnosem z tohoto plnění tržba za realizovaný prodej těchto cenných papírů, u ostatních cenných papírů je výnosem částka připsaná na běžný účet banky, popřípadě na účet platebního styku banky v České národní bance. U obchodování na účet klienta je u obchodníka s cennými papíry příjmem či výnosem sjednaná provize za tuto službu. Emise cenných papírů není zdanitelným plněním ve smyslu 2 zákona o DPH.

i) **Prodej pohledávek nakoupených od jiných subjektů** je zdanitelným plněním osvobozeným od daně, pokud je prováděn finanční institucí. Vzhledem k tomu, že z právního hlediska je pojem „prodej pohledávky“ obsahově identický s pojmem „postoupení pohledávky“ je zdanitelným plněním podle § 28 odst. 2 písm. i) i postoupení nakoupených (tedy postoupených) pohledávek od jiných

subjektů. Příjmem či výnosem z prodeje pohledávek se rozumí tržba za realizovaný prodej pohledávek. Podle § 7 odst. 5 písm. m) novelizovaného znění zákona o DPH není postoupení pohledávky zdanitelným plněním, pokud zákon nestanoví jinak. Zákon stanoví jinak právě v § 28 odst. 2 písm. i), který je speciální ve vztahu k § 7 odst. 5 písm. m), za zdanitelné plnění je považován prodej (postoupení) nakoupených (postoupených) pohledávek. Za finanční činnost podle tohoto ustanovení nelze považovat zápočty pohledávek a závazků jiných subjektů a prodej vlastních pohledávek, tj. pohledávek plátců vzniklých (nenakoupených ani nepostoupených). Zápočty pohledávek a závazků jiných subjektů za smluvní odměnu (provizi) jsou zdanitelným plněním, které jako zprostředkování podléhá dani.

j) **Zprostředkování spoření** se týká všech druhů spoření, jako např. zprostředkování stavebního spoření nebo zprostředkování přijetí termínovaného vkladu. Příjmem či výnosem z této činnosti je provize zprostředkovatele.

k) **Správa investičního fondu investiční společnosti** je finanční činností v návaznosti na zákon č. 248/92 Sb., o investičních fondech, investičních společnostech, ve znění pozdějších předpisů). Ustanovení tohoto písmene se použijí podobně i na správu podílového fondu investiční společnosti. Vzhledem k tomu, že tyto subjekty jsou finančními institucemi ze zákona, jsou tyto činnosti považovány vždy za zdanitelná plnění osvobozená od daně. Příjmem či výnosem je sjednaná odměna za správu fondu prováděnou v rozsahu stanoveném zákonem.

Tento metodický pokyn nahrazuje metodický pokyn č. D-130 o uplatňování daně z přidané hodnoty u finančních činností ze dne 28. prosince 1995 vydaný pod čj. 181-77 285/1995.

Michal Frankl v.r.
náměstek ministra financí